

UOT 327

ERMƏNİSTANIN 2020-Cİ İL İYUL TƏXRİBATI: MÜMKÜN SƏBƏB VƏ TƏSİRLƏRİ

general-mayor Ənvər Əfəndiyev¹
polkovnik Elnur Məmmədov¹
m.t.h.e.ü.f.d., dosent, polkovnik Arif Həsənov¹
mayor Xəyal İskəndərov²

¹Döyüş Hazırlığı və Hərbi Təhsil Baş İdarəsi

²Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyası

E-mail: xayal1333@gmail.com

Xülasə. Məqalədə 2020-ci ilin iyul ayında Ermənistan–Azərbaycan sərhədində baş vermiş qarşıdurmanın mümkün səbəbləri təqdim olunur. Cənubi Qafqaz bölgəsində xarici aktorların rolu müəyyənləşdirilir. Müəlliflər qarşıdurmanın həm Cənubi Qafqaza, həm də regiondankənar təsirlərini təqdim etməyə çalışırlar.

Açar sözlər: qarşıdurma, Dağlıq Qarabağ, Tovuz, Cənubi Qafqaz, təxribat, beşinci kolon.

Giriş

Ermənistan–Azərbaycan sərhədində 2020-ci ilin iyul ayında baş vermiş qarşıdurma, “dondurulmuş” Dağlıq Qarabağ münaqişəsini yenidən dünya ictimaiyyətinin diqqət mərkəzinə gətirdi. Ancaq bu dəfə toqquşma Azərbaycanın işğal olunmuş ərazisi Dağlıq Qarabağda deyil, Ermənistanla rəsmi sərhəd olan başqa bir yerdə – Tovuzda baş verdi (Şəkil 1). Ortaya çıxan ilk sual ondan ibarətdir ki, niyə Dağlıq Qarabağ deyil, məhz Tovuz? Şəkildən göründüyü kimi, qarşıdurmanın baş verdiyi yer işğal olunmuş ərazilərdən kifayət qədər uzaq məsafədədir. Analiz, sintez, induksiya və deduksiya tədqiqat metodlarından istifadə etməklə tutarlı fakt və mənbələr əsasında bu suala aydınlıq gətirməyə çalışacağıq.

Şəkil 1. Ermənistan–Azərbaycan sərhədində baş vermiş toqquşmanın yeri [1]

Regional münasibətlər kontekstində qarşıdurmanın mümkün səbəbləri

Müasir beynəlxalq münasibətlərin reallıqları sübut edir ki, dünyanın əksər ölkələri meydana çıxan çağırışların öhdəsindən gələ bilmir. Mövcud beynəlxalq vəziyyət, gözlənilməz təhlükəsizlik mühitinə

çevik, eyni zamanda milli maraqları əks etdirən düşünülmüş bir cavab tələb edir. Azərbaycan bugünkü mürəkkəb beynəlxalq münasibətlərdə özünəməxsus xarici siyasət strategiyasına malik və milli maraqlarını ən yüksək səviyyədə qoruya bilən azsaylı ölkələrdən biridir.

Lakin Ermənistanın əsassız ərazi iddiaları nəticəsində Azərbaycan təxminən 30 ildir ki, münaqişəyə cəlb olunmuşdur. Xarici havadarlarının siyasi, iqtisadi və hərbi dəstəyi ilə Ermənistan Azərbaycan ərazisinin 20%-ni (Dağlıq Qarabağ və ətraf yeddi rayon) işğal etmişdir. Bu işğala reaksiya göstərən BMT Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarından dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə (822, 853, 874 və 884) qəbul etmişdir. Bu qətnamələr Dağlıq Qarabağ bölgəsinin Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olduğunu təsdiqləyir. 1994-cü ilin mayında iki ölkə arasında Rusiyanın vasitəçiliyi ilə atəşkəs müqaviləsi imzalanmışdır. Lakin danışıqlar bu günə qədər heç bir nəticə verməmişdir [2]. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlardan çıxarılması ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsinin qəbul edilməsindən 27 il ötür. Ermənistan hələ də onları yerinə yetirməyib. Əksinə, danışıqlar prosesini ləngidir, atəşkəs sazişini pozur ki, bu da 2014-cü ilin avqust, 2016-cı ilin aprel və nəhayət 2020-ci ilin iyul ayında cəbhə bölgəsində toqquşmaların baş verməsi ilə nəticələndi.

Bu gün Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı Azərbaycan rəhbərliyinin prinsiplial mövqeyi münaqişə bölgəsində tamamilə yeni vəziyyətin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Bunun ilkin səbəbi də odur ki, Azərbaycan 90-cı illərin əvvəllərindəki ölkə deyil. Eyni zamanda, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında ciddi nəticələr əldə edilmişdir. Beləliklə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə əlaqədar bölgədə yeni bir realıq ortaya çıxmışdır. Prezident İlham Əliyevin “hücum diplomatiyası” Ermənistan rəhbərliyi və onun xarici havadarlarını narahat etməkdədir. Ölkə başçısı Dağlıq Qarabağla bağlı öz prinsiplial mövqeyindən çəkməyəcəyini beynəlxalq tribunalardan dəfələrlə xatırlatmışdır: *“Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tarixi torpağıdır. Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri əsasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməlidir. Azərbaycan dövləti və xalqı heç vaxt atası baba torpaqlarımızda ikinci bir erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcək. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü heç vaxt danışıqların mövzusu olmayıb və olmayacaqdır”* [3].

Bununla belə, sərhəddə baş verən bu qarşıdurmada yeganə “memar”ın yalnız Ermənistan olması real görünür. Qarşıdurmanın baş verməsində Azərbaycanın milli maraqlarına qarşı mübarizədə maraqlı olan regiondankənar aktorların, həmçinin xarici qüvvələrin daxildəki dayağı hesab olunan “beşinci kolon”un iştirakı istisna edilmir. Bu məsələyə aydınlıq gətirmək üçün daxili vəziyyəti və regional münasibətləri təhlil etmək lazımdır.

Son illərin təcrübəsi göstərir ki “beşinci kolon”la mübarizə aparmaq açıq düşmənlə mübarizədən daha çətinidir. Bu “kolon”un nümayəndələri bölgədəki hər üç ölkənin bütün sektorlarında üstünlük təşkil edir. Vaşinqton Universitetinin dosenti Skot Radnis “beşinci kolon”un iddialarını üç kateqoriyada qruplaşdırır [4]:

- 1) etnik – hər hansı bir etnik qrupun nümayəndələrinin milli maraqlara zidd olaraq xarici (adətən, qonşu) bir dövlətlə əməkdaşlığını əks etdirən “klassik” tip;
- 2) təxribatçı – dövlətdən “küsmüş” insanların kənar havadarlarla işbirliyini əks etdirən tip;
- 3) əlbirlik – xarici bir dövlətin maraqları naminə siyasətçilərin cəlb olunduğu tip.

Birinci kateqoriya Azərbaycanda 90-cı illərin əvvəllərində müşahidə edilmişdi, lakin son iki onillikdə hökumət etnik azlıqların inteqrasiyası istiqamətində uğurlu addımlar atmış və bu təhdid hələlik aradan qalxmışdır. İkinci və üçüncü kateqoriya təhdidlər Azərbaycanda açıq şəkildə müşahidə olunmaqdadır və son qarşıdurma bilavasitə bununla əlaqələndirilə bilər. Çünki Prezident İlham Əliyev, eyni zamanda “beşinci kolon”un da zərərsizləşdirilməsini əhatə edən genişmiqyaslı islahatlara başlamışdır. Ölkə başçısının qeyd etdiyi kimi: *“Yeni siyasi konfigurasiyada satqın, xain beşinci kolonun nümayəndələrinə yer olmayacaq”* [5]. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, “beşinci kolon”un fəaliyyəti xarici aktorların, xüsusən də Ermənistanın diqqət mərkəzindədir, buna görə də onların zərərsizləşdirilməsinin qarşısını almaq, Azərbaycan dövlətinin və ya ən azından Prezident İlham

Əliyevin diqqətini daxili düşmənlərə qarşı olan prinsipial mövqedən yayındırmaq üçün rəsmi İrəvan tərəfindən bu təxribat başladıla bilər.

“Beşinci kolon”un zərərsizləşdirilməsi baxımından Gürcüstan Cənubi Qafqazın ən sərt islahatlar aparan ölkəsi hesab olunur. Lakin bu islahatların təşəbbüskarı Mixail Saakaşvili və onun komandası hazırda qanunla təqib olunmaqdadır. Çünki onların həyata keçirdiyi “zərərsizləşdirmə prosesi” düşünülmədən qədər effektiv olmadı. Şübhəsiz ki, qonşu ölkədə cərəyan edən hadisələr Azərbaycan dövlətinin diqqətindədir və buna görə Prezident İlham Əliyev “beşinci kolon”a qarşı mübarizədə daha tədbirlidir. Xarici aktorlar Cənubi Qafqazın hər üç ölkəsindəki “dayaqlarını” açıq və ya gizli şəkildə dəstəkləyirlər. Beləliklə, xarici aktorlar (ölkələr, təşkilatlar və ya fərdlər) Cənubi Qafqaz bölgəsində hadisələrin formalaşmasında mühüm rol oynayırlar. Belə ki, ABŞ Cənubi Qafqazı Qərbyönümlü bir region kimi görmək istəyir. ABŞ regionu Avropanın bir hissəsi hesab edir və ölkələrin Avropa institutlarına inteqrasiyasında maraqlıdır. Şərqi Tərəfdaşlığı (EaP) proqramı vasitəsilə Avropa İttifaqı (Aİ) Cənubi Qafqaz ölkələrinin əsas investora çevrilmişdir. Aİ-nin məqsədi bölgədə sabitliyi və inkişafı təşviq etmək, daha sıx əlaqələr yaratmaqdır [6]. Lakin enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə və enerji tranziti məsələlərində əməkdaşlığa getdikcə artan ehtiyac, ehtimal ki, Qərbin Cənubi Qafqaz bölgəsinə (Azərbaycan–Gürcüstan–Türkiyə dəhlizi) Rusiya və İran ərazilərindən yan keçən etibarlı tranzit marşrutu kimi böyük əhəmiyyət verməsini şərtləndirir [7]. Bununla belə, Brüsselin Cənubi Qafqazdakı nüfuzu elə də yüksək deyil. Aİ-nin “yumşaq güc” siyasəti Abxaziya və ya Cənubi Osetiya, eləcə də Dağlıq Qarabağ münaqişələrinin həlli üçün təsirli hesab olunmur [8, s.15].

NATO-nun Orta Asiya və Qafqazdakı müttəfiqi olan Türkiyə, iki dövlət arasında sıx mədəni əlaqələrə və dil yaxınlığına, eləcə də geosiyasi mövqeyinə görə Azərbaycanla münasibətlərə üstünlük verir. Türkiyə müstəqillik qazandıqdan bəri Azərbaycana birmənalı olaraq dəstək verir. Eyni zamanda, Gürcüstanla da yaxın münasibətlər saxlayır. Türkiyə Azərbaycanın töhfəsi ilə reallaşan regional əməkdaşlıq layihələrinin əksəriyyətinin hərəkətverici qüvvəsidir. Bakı–Tbilisi–Ceyhan (BTC) neft və Bakı–Tbilisi–Ərzurum (BTE) təbii qaz boru kəmərləri, Bakı–Tbilisi–Qars (BTK) dəmir yolu kimi strateji layihələrin reallaşdırılması bu əməkdaşlığın mühüm məqamlarındandır [6]. Regionda bu əməkdaşlıqdan kənar qalan yeganə ölkə Ermənistandır. Türkiyə və Azərbaycanın Ermənistanla diplomatik münasibətləri yoxdur [9, s.56-57].

Regionla əlaqədar Aİ, Türkiyə və ABŞ-ın maraqlarının ciddi şəkildə üst-üstə düşməsi müşahidə olunur. Beləliklə, region üçün Qərb strategiyası aşağıdakı əsas strateji hədəflərin yerinə yetirilməsinə yönəlmişdir [6]:

- neft və qazın Orta Asiya və Xəzər dənizindən Qərbbə davamlı və maneəsiz axımını təmin etmək;
- Rusiyanın (və İranın) ərazisində yan keçən boru kəmərləri infrastrukturunu qurmaq və Moskvanın enerji resursları üzərindəki monopoliyasını azaltmaqla Orta Asiya enerji ehtiyatlarının dünya bazarlarına çıxışını asanlaşdırmaq;
- Rusiya və Çinin təsirini mümkün qədər azaltmaq;
- təhlükəsizlik problemlərini (terrorizm, narkotik ticarəti və kütləvi qırğın silahlarının yayılması) minimum səviyyəyə endirmək.

Rusiya Cənubi Qafqazda hələ də əhəmiyyətli təsir imkanlarını saxlayır və regiondakı mövqeyini yenidən təsdiqləməyə çalışır. Moskvanın regionda hərbi-strateji, iqtisadi (xüsusən enerji sahəsində), habelə daxili siyasi vəziyyətə təsir imkanları vardır. Hər üç ölkə infrastruktur, ticarət, investisiya və miqrant işçilərin gəlirləri baxımından Rusiya iqtisadiyyatı ilə sıx bağlıdır [9, s.57-58]. Regionun siyasi və iqtisadi elitaları üçün təhlükə yaradan dəyər və normaları dəyişdirməyə çalışan ABŞ/Aİ yanaşmasından fərqli olaraq, Rusiya “status kv”-nin saxlanmasına üstünlük verir.

Regionda cərəyan edən hadisələri yaxından izləyən digər bir ölkə İrandır. Öz növbəsində, rəsmi Tehran qeyri-regional güclərin Cənubi Qafqazdakı proseslərdə iştirakını qəbul etmir və yalnız üç ölkənin: Türkiyə, Rusiya və İranın iştirakını nəzərdə tutan “3+3” modelini irəli sürür [9, s.61]. Lakin İranın Cənubi Qafqazdakı rolu hələ də qeyri-müəyyən olaraq qalır. İran enerji resursları ilə zəngin bir ölkədir. Lakin mövcud sanksiyaları və ya sanksiyalar olmasa belə enerji infrastrukturunun

(razılaşdırılaraq inşa ediləcəyi təqdirdə) qurulmasına uzun müddət lazım olacağını nəzərə alsaq, Tehranın yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli bir aktora çevrilməsi ehtimalı azdır [8, s.21].

Çin Cənubi Qafqazda, hər şeydən əvvəl, iqtisadi aktordur. Ticarət əlaqələri son on ildə davamlı olaraq genişlənmişdir. Çin indi Cənubi Qafqaz dövlətlərinin üçüncü və ya dördüncü ticarət tərəfdaşdır. Çinin İpək Yolu İqtisadi Kəmər proqramı Mərkəzi Asiya və Qafqazdan keçməklə Çindən Orta Şərqlə və Avropaya gedən İpək Yolunu canlandırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur [8, s.27]. Çin Rusiya və Aİ kimi Cənubi Qafqazın daxili işlərində mühüm rol oynamır [8, s.22]. Buna görə də bölgədəki rus hegemonluğuna təhlükə yaratmır. Çünki onun təsiri Qərbdən fərqli olaraq, siyasi və hərbi iştirakla müşayiət olunmur.

Beləliklə, dünya xəritəsində kiçik bir yer tutmasına baxmayaraq, Cənubi Qafqaza olan maraq onun coğrafi ölçüsündən qat-qat böyükdür. Cənubi Qafqaz Yaxın Şərqlə, Avropa və Asiya arasında dəhliz kimi öz geosiyasi mövqeyinə görə mühüm regiondur. Tarixboyu hegemon dövlətlər bu regionu qonşu ərazilərdə öz nüfuz dairələrini genişləndirmək məqsədilə istifadə etməyə çalışmışdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu dəhliz Azərbaycan və Gürcüstanın ərazisi vasitəsilə formalaşmışdır və regionda reallaşan bütün layihələrdən kənar qalmış Ermənistanı və onun xarici havadarlarını narahat etməkdədir.

Qarşıdurmanın mümkün təsirləri

Ermənistan–Azərbaycan sərhədində baş vermiş qarşıdurma ilə əlaqədar Benyamin Pogosyan kimi bəzi erməni tədqiqatçıları iddia edir ki, Azərbaycan Dağlıq Qarabağın bəzi rayonlarında nəzarəti bərpa etmək və Ermənistan Respublikasının bəzi hissələrini ələ keçirmək istəyirdi [10]. Bu arqument olduqca əsassızdır. Çünki həmin vaxt Dağlıq Qarabağda heç bir atışma olmamış və qarşıdurma işğal altında olan torpaqlardan çox uzaq məsafədə – Tovuzda baş vermişdi. Azərbaycan Dağlıq Qarabağda nəzarəti bərpa etmək istəsəydi, bunu asanlıqla həyata keçirə bilərdi, çünki Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisidir. Azərbaycanın Ermənistanın bəzi ərazilərini ələ keçirmək “planı” barədə tədqiqatçının ikinci iddiasına gəlinə, aydın olur ki, rəsmi Bakı başqa bir ölkənin torpaqlarını ələ keçirməkdənsə, işğal olunmuş ərazilərdə nəzarəti bərpa etməyi üstün tutur. Bu qarşıdurmanın məsuliyyətini Azərbaycanın üzərinə atmaq tamamilə cəfəngiyatdır.

Şübhəsiz ki, qarşıdurma Ermənistanın və onun xarici havadarlarının milli maraqlarına uyğun idi. Şəkildən görüldüyü kimi, Tovuz həyati əhəmiyyətli enerji və dəmiryolu marşrutlarının keçdiyi bölgədir (Şəkil 2). Bu fakt sübut edir ki, Tovuz Ermənistan tərəfindən toqquşma məkanı kimi təsadüfən seçilməmişdir.

Şəkil 2. Azərbaycanın neft, qaz və dəmiryolu marşrutları [11]

Türkiyə və daha geniş mənada Qərb bu marşrutların təhlükəsizliyinin marağındadır BTC, əsas ixrac boru kəməri reallaşdırıldıqdan sonra Azərbaycanın yeni Cənub Qaz Dəhlizi (CQD) layihəsi irəli sürüldü. Trans-Anadolu (TANAP) və Trans-Adriatik (TAP) boru kəmərləri CQD-nin əsas hissələri hesab olunur. Bu boru kəmərləri Xəzər hövzəsi ilə yanaşı, Yaxın Şərqdən Avropaya təbii qazın ixracına imkan verir. CQD-nin həyata keçirilməsində 7 ölkə iştirak edir: Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Bolqarıstan, Yunanıstan, Albaniya və İtaliya. Gələcəkdə CQD-yə üç Balkan ölkəsi də qoşula bilər. CQD Aİ üçün prioritet layihələrdən biridir və 10 milyard kubmetr Azərbaycan qazının bu dəhliz vasitəsilə Xəzər bölgəsindən Gürcüstan və Türkiyədən keçməklə Qərbə nəql edilməsi nəzərdə tutulur. CQD vasitəsilə ilk qaz 12 iyun 2018-ci ildə Türkiyəyə və 15 iyun 2019-cu ildə Yunanıstana çatdırılmışdır. 30 noyabr 2019-cu il tarixində Türkiyədə TANAP-ın tamamlanması rəsmən qeyd olundu. Bu, Avropanın Rusiya qazından asılılığının azaldılmasına töhfə verən böyük bir layihənin əsas mərhələsi idi. TANAP ildə 16 milyard kubmetr (barrel) Azərbaycan qazını nəql edə bilər: 10 milyard kubmetr Avropa, 6 milyard kubmetr Türkiyə bazarı üçün nəzərdə tutulur. Tutumu əlavə sərmayə ilə 31 milyard kubmetrədək artırmaq mümkündür [6]. Ermənistan Təhlükəsizlik və Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun eksperti Hayk Qabrielyan özü təsdiq edir ki, qarşılıqlı Türkiyə ilə Rusiya arasındakı qaz münaqişəsi səbəb ola bilər. Qabrielyan bildirir ki, Rusiya qazının Türkiyəyə tədarüku 40% azalıb və bunun əvəzinə tezliklə Azərbaycanın Tovuz bölgəsindən keçən Bakı–Tbilisi–Ərzurum boru kəməri ilə Türkiyə və Avropaya qaz tədarüku artırılmalıdır [12]. Beləliklə, Qabrielyan dolayı yolla Rusiyanın qarşılıqlı iştirakına ehtiyac vurur.

Hələ ki, Ermənistanın özbaşına Avropaya enerji nəqlini pozmağa cəsarət etməsi mümkün deyil. Lakin Avropa enerji bazarında qarışıqlıq yaratmaqda maraqlı olan bəzi digər aktorlar tərəfindən manipulyasiya oluna bilər. Bu qarşılıqlı boru kəmərlərinin erməni artilleriyaya zərbələrinə həssas olduğunu sübut etdi. Erməni hücumunun qarşısı alınmasaydı bu qarşılıqlımanın nə ilə nəticələncəyini təxmin etmək elə də çətin deyil. Bu, enerji təchizatı təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Avropa ölkələrinin (Xəzər enerji ehtiyatlarına ehtiyacı olan) düşüncəli olduğu ən ciddi məsələlərdəndir.

Nəticə

Yuxarıda göstərilən faktlardan da aydın olur ki, Ermənistan 2020-ci ilin iyul ayında Tovuzda baş verən qarşılıqlımanın arxasındakı yeganə fiqur ola bilməz. Çoxları üçün bu qarşılıqlı müharibə edən tərəflər arasında adi bir toqquşma olsa da, həqiqətdə belə deyil. Əvvəla, bu münaqişə Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Dağlıq Qarabağda baş vermədi. Çünki Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisidir. Azərbaycan bu ərazidə hər hansı bir əməliyyata başlayarsa, üçüncü tərəfin Ermənistanla açıq şəkildə dəstək vermək hüququ yoxdur. Lakin Azərbaycan Ermənistanın hər hansı mövqeyini ələ keçirmək məqsədilə Tovuz istiqamətindən əks-hücum keçsəydi bu Ermənistanla eyni təşkilatda təmsil olunan üçüncü tərəfin, xüsusən də Rusiyanın (ermənilərin gözləntilərinə əsasən) müdaxiləsinə əsas verəcəkdir. Buna görə də Azərbaycan Ordusu daha ehtiyatlı davranaraq öz mövqelərini qorumaqla kifayətləndi. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən enerji layihələrinin iştirakçısı olan Türkiyənin rəsmi Bakıya verdiyi birmənalı dəstək regiondakı tərəfləri tarazlaşdırmaqla zərəkətliliyi neytrallaşdırdı.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı

1. Sofuoglu, M. Why Azerbaijanis and Armenians have been fighting for so long: [Electronic resource]. – 16 July 2020. URL: <https://bit.ly/2p6t3sj>.
2. Nasirov, E., Iskandarov, Kh., Sadiyev, S., The realities against Armenia's "Nagorno-Karabakh strategy of preemption: [Electronic resource] / The European Geopolitical Forum. – 28 May 2018. URL: <https://bit.ly/3fPLoz2>.
3. Speech by Ilham Aliyev at the Summit of D-8 Organization for Economic Cooperation: [Electronic resource]. – October 20 2017. URL: <https://bit.ly/2CCCwhH>.

4. Radnitz, S. The Real or Imagined Infiltration of Fifth Columns in the Post-Soviet Region: [Electronic resource] / PONARS Eurasia Policy Memo No. 548. – November 2018. URL: <https://bit.ly/2WUC31q>.
5. İlham Əliyev fəvqəladə hal tətbiq ediləcəyini və “beşinci kolonun” təcrid ediləcəyini istisna etməyib: [Elektron resurs]. – 19 Mart, 2020. URL: <https://bit.ly/3hxB9jh>.
6. Iskandarov, Kh., Gawliczek, P. The “New Great Game” in the South Caucasus: Competition for power and influence // Journal of Scientific Papers «Social Development and Security», – 2020. 10 (1), – p. 25-33.
7. Nasirov, E., Iskandarov, Kh., Sadiyev, S. The South Caucasus: A Playground between NATO and Russia? // Connections QJ, – 2017. Volume 16, No. 3, – p. 47-56.
8. Boonstra, J. The South Caucasus and its Wider Neighbourhood, Working paper, funded by the European Union’s Seventh Framework Programme (FP7/2007-2013) under grant agreement n° 613354 – CASCADE Project, FMSH, Paris, – December, 2015. – 28 p.
9. Iskandarov, Kh. The South Caucasus–NATO cooperation / Kh.Iskandarov. – Riga: Lambert Academic Publishing, – 2019. – 152 p.
10. Poghosyan, B. Escalation along Armenia – Azerbaijan Border: Key Reasons and Possible Scenarios: [Electronic resource]. – July 22, 2020. URL: <https://bit.ly/32NGCOF>.
11. MS-2016-South-Caucasus-map: [Electronic resource]. – April 20, 2016. URL: <https://bit.ly/32Q19ol>.
12. Hayrumyan, N. Who provoked the escalation on the Armenia-Azerbaijan border and why? Is Russia involved? [Electronic resource]. – 16.07.2020. URL: <https://bit.ly/3jI4862>.

Аннотация

Провокация Армении в июле 2020 года:

Возможные причины и следствия

Анвер Эфендиев, Эльнур Мамедов, Ариф Гасанов, Хаял Искадаров

В статье представлены возможные причины обострения конфликта на армяно-азербайджанской границе в июле 2020 года. Определена роль иностранных игроков на Южном Кавказе. Авторы пытаются представить возможные последствия эскалации как для Южного Кавказа, так и за его пределами.

Ключевые слова: конфронтация, Нагорный Карабах, Товуз, Южный Кавказ, провокация, пятая колонна.

Abstract

Armenia’s July 2020 provocation: Possible causes and effects

Anvar Afandiyev, Elnur Mammadov, Arif Hasanov, Khayal Iskandarov

The article presents the possible causes of the escalation on the Armenian-Azerbaijani border in July 2020. The role of foreign actors in the South Caucasus is determined. The authors try to present the possible implications of the escalation both for the South Caucasus and beyond the region.

Keywords: confrontation, Nagorno-Karabakh, Tovuz, South Caucasus, provocation, fifth column.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 05.08.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 29.08.2020

Çapa qəbul edilmişdir: 05.09.2020